

Кіш, Єва: Центральна Європа в сучасній системі єврорегіональної інтеграції, Ужгород, Ліра, 2008, 440с.

Світлана Роман, svprint@centrum.sk, svprint@ukr.net

Вивчення історії країн Центральної Європи, повноправних членів Європейського Союзу, аналіз міждержавного та міжрегіонального рівнів співробітництва країн центральноєвропейського регіону та України за період 1991-2007 років представляє надзвичайно важливе значення для теорії і практики зовнішньої та внутрішньої політики України. Феномен міжнародної регіональної інтеграції країн Центральної Європи в форматі Вишеградського об'єднання є досить складною науковою проблемою. Важливим є вивчення і питань, пов'язаних з наслідками східного розширення Європейського Союзу.

Актуальність наукового вивчення міждержавних та міжрегіональних відносин країн Центральної Європи та України обумовлена принциповою важливістю ключових проблем міжрегіонального, транскордонного співробітництва в якісно нових умовах поглиблення європейських інтеграційних процесів, сучасного розширення Європейського Союзу і наближенням його зовнішніх східних кордонів безпосередньо до України.

Проблемні питання країн Центральної Європи в контексті сучасних європейських інтеграційних процесів, поки що залишаються недостатньо вивченими. Особливо слід підкреслити динамічні зміни системи міждержавних взаємин у Карпатському регіоні у зв'язку із розширенням Європейського Союзу у 2004 році. Тому наукове дослідження Єви Кіш слід вважати однією з перших комплексних розвідок якісних системних зрушень в міждержавному і що особливо - в міжрегіональному, транскордонному співробітництві під впливом зміни геополітичної ситуації в Європі та інших зовнішніх і внутрішніх чинників. Дослідження здійснене на основі міждисциплінарного та проблемно-хронологічного підходів, що в кінцевому підсумку дозволило зробити комплексний аналіз міжрегіонального співробітництва країн Центральної Європи та України.

Монографія Кіш Єви, безумовно є своєчасним внеском у розробку центральноєвропейської тематики. Неупереджений аналіз досвіду міжнародної регіональної інтеграції країн Центральної Європи в форматі Вишеградського об'єднання, а також і аналіз проблемних питань країн Центральної Європи та України, сприяв комплексному і об'єктивному дослідженню, насамперед аналізу проблемних питань поглиблення та поширення євроінтеграційного процесу.

Хронологічні рамки монографії визначаються періодом 1991 - 2007 років, від часу заснування Вишеградського об'єднання 15 лютого 1991 року. Історію розвитку діяльності міжнародного регіонального об'єднання країн Центральної Європи - автор поділяє на два чітко визначених періоди в контексті визначення етапних подій у розвитку країн Вишеградської групи: 1991-2004 роки та 2004-2007 роки. Безперечно, що кожний з цих двох головних етапів має суттєві особливості розвитку.

Перший розділ присвячено дослідженню теоретико-методологічних і концептуальних засад обґрунтування євроінтеграційних процесів на регіональному рівні. Розроблено авторську концепцію трансформації нового східного кордону ЄС, запропоновано авторське концептуальне узагальнення визначення нової Центральної Європи. Автор монографії цілком справедливо аргументує, що стратегічна мета єврорегіонального співробітництва України полягає у його спрямованості на зміцнення держави у цілому через гармонізований комплексний розвиток регіонів та поглиблення їх участі в міжнародних інтеграційних процесах. Адже міжрегіональні, транскордонні відносини і міжрегіональне співробітництво - невід'ємна складова частина - підсистема і підрівень цілісної системи сучасних міжнародних відносин України та країн Центральної Європи, повноправних членів Євросоюзу.

У другому розділі автор ретельно аналізує основні етапи розвитку міжнародної регіональної інтеграції країн Центральної Європи в форматі Вишеградського об'єднання. Особливої уваги заслуговує оригінальна періодизація автора монографії щодо етапів розвитку Вишеградського об'єднання. Висвітлено вплив зовнішніх чинників та внутрішніх об'єктивних детермінантів формування системи співробітництва країн регіону в форматі Вишеградської групи. Значну увагу приділено проблемним питанням консолідації Вишеградського співробітництва, процесу урегулювання суперечливих питань всередині Вишеградської четвірки. Автор переконливо доводить життєздатність Вишеградської четвірки в складі ЄС, виокремлюючи особливості функціонування країн Вишеградської четвірки вже як повноправних членів Європейського Союзу. Одним з головних наслідків східного розширення ЄС є формування нового східного кордону Євросоюзу, дослідженню якого присвячено третій розділ монографії. Цікавою є постановка проблемних питань політико-правового виміру кордонів Центральної Європи, ЄС та України; зміни характеру та перетину кордонів країн Центральної Європи та України; питань безпеки на нових східних кордонах Європейського Союзу. Автор формулює як теоретичні узагальнення динамічного якісного та масштабного процесу трансформації кордонів ЄС, а також визначає і низку принципово важливих наслідків для України.

На думку дослідника, на початку XXI століття в процесі аналізу зміни геополітичної ситуації на європейському континенті взагалі і в регіоні Центральної Європи зокрема, ключова роль належить новому європейському кордону, який нині формується та розвивається. Неупереджений, об'єктивний науковий аналіз нового європейського кордону автор здійснює із врахуванням позицій та оцінки в даному випадку трьох сторін – ЄС, України і позиції держав Центральної Європи як нових повноправних членів Євросоюзу у сучасних міжнародних відносинах.

Вплив розширення Європейського Союзу на відносини України з центральноевропейськими країнами досліджується у четвертому розділі монографії. Здійснено не тільки критичний аналіз центральноевропейської складової зовнішньої політики України, а також і міжрегіонального, транскордонного співробітництва України з державами Центральної Європи – новими членами ЄС, але автором наукового дослідження сформульовані концептуальні засади формування оптимальної моделі транскордонного євросередземноморського співробітництва та міжнародної регіональної інтеграції України.

Більше того, результати, концептуальні узагальнення теоретико-методологічних досліджень автором протягом 2003-2007 років вже враховані при розробці конкретних міжнародних, міжрегіональних програм, спрямованих на підвищення ефективності транскордонного співробітництва, активізації євросередземноморських ініціатив Закарпаття та сусідів першого порядку України – прикордонних регіонів країн Центральної Європи – Угорщини, Польщі, Словаччини та Румунії. В цілому це дозволяє більш чітко визначити місце, роль і значення міжрегіонального, транскордонного співробітництва в системі міжнародних відносин, зокрема у Карпатському регіоні та в реалізації євроінтеграційної стратегії України.

Науково виваженими є висновки, які за характером не тільки констатують факти, але мають перспективний, прикладний характер. Насамперед, заслуговують уваги концептуальні узагальнення та конкретні рекомендації автора щодо активізації євросередземноморського співробітництва України.

Таким чином, монографія Кіш Єви Бернатівни "Центральна Європа в сучасній системі євросередземноморської інтеграції" у сукупності вирішує важливі наукові і прикладні завдання, що полягає в розробці теоретико-методологічних засад та практичних механізмів ефективного реалізації зовнішньої політики України у регіоні Центральної Європи та формування концептуальних засад системи міжнародного та міжрегіонального співробітництва України за умов поглиблення та поширення євро інтеграційного процесу.